

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

Róm. 8:31

Felelős szerkesztő és kiadó:

A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

D. Dr. RÉVÉSZ IMRE

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZÁM. (PÜSPÖKI HIVATAL)

Megjelenik havonként kétszer, 1-én és 15-én
Előfizetési ára évi 20 forint

Iskolai feladataink az államosítás után, különös tekintettel Kollégiumunkra

A Zsinat június 14-i ülése, különösen pedig az a tény, hogy a magyar országgyűlés megalkotta a nem-állami iskolák államosításáról szóló törvényt, új helyzetet teremtett egyházunk iskolai tevékenységében.

Nem lehet tagadni, hogy a történetek következtében az egyház olyan lényeges funkciójától válik meg, amely a legszorosabb kapcsolatban van az egyház életével: a nevelés tevékenységétől. De a változhatatlan tények előtt meg kell hajolnia az egyháznak is. Zsinatunk határozata világosan kifejezi az egyház ragaszkodását iskolafenntartó jogunkhoz. Ez most elvi jelentőségű nyilatkozat gyakorlati jelentőség nélkül. Egyszerűen nem is tudnánk annyi iskolát a magunk erejére utalva fenntartani, amennyit szeretnénk, amennyi volt. Ennek pedig legfőbb akadálya az, hogy iskolapolitikánk legutóbbi fejlődése során — sok részben a magunk hibájából — elvesztettük igazi iskolai autonómiánkat: a saját erőnkől való iskolafenntartást. Mindinkább az állami segítség és nem az egyháztagok áldozata volt iskoláink anyagi szükségleteinek fedezete. Lehet arról vitázni, hogy mégis az iskolák fenntartásával az egyház állami feladatot látott el, tehát megkivánhatta, hogy híveinek adófilléreiből az ő iskoláira is jusson. Lehet emlegetni két világháború következményeit, amelyek legtöbb egyházközösségünk és iskolánk vagyonát áldozatul követelték, tehát a lehető legszerencsétlenebb időben, mert anyagi tehetetlenségünk pillanatában szakadt reánk a változás: a rideg tény mégis az, hogy ebben a felkészületlen állapotunkban — még ha oly tág lehetőségünk volna is iskoláink önerőből való fenntartására, akkor sem tehattük volna meg anyagi feltételek híján.

Hálát adhatunk Istennek, hogy ezt a súlyos leckét elviselhetővé tette azáltal, hogy megmaradtak ősi kollégiumaink. Itt bontakozik ki előttünk egyházunk legközelebbi iskolai feladata. Ez a körülmény teszi számunkra próbatétellé a történeteket. Isten végtelen irgalma itt mutat lehetőséget és egyúttal elkötelezettséget egyházunknak.

Abból, hogy ezek a kollégiumok főként a lelkész-képzés céljainak szolgálata címén maradhattak meg felekezeti iskoláknak, önként következik, hogy bennük — sokkal inkább, mint eddig általános nevelési és oktatási célokat szolgáló tanintézetekben — elmélyülve kell érvényesülni a református vallásosságunknak. Sok szó esett már arról — s ez a szempont a Zsinat végzését megelőző tárgyalásokon is jelentkezett —, hogy református iskoláink sem feleltek meg az egyház különleges követelményeinek. Általában jó tanintéze-

tek voltak, megállták a helyüket a többi iskolafajta között, de nem volt meg bennük az az evangéliumi szellem, amelyért az egyháznak érdemes volt őket fenntartani. Régióta felmerült az a komoly kívánság, hogy iskoláinknak nagy belső megújulásra van szükségük, hogy az egyháztagok nagyobb áldozatára érdemek és méltók legyenek. Anélkül, hogy itt ismét védekezésül hangoztatnánk, hogy nemcsak iskoláinkban volt hiba, hanem a gyarlóságában — sajnos — az egész egyház, minden tényezője kivette a maga részét, ezért nem igen van mit egymás szemére vetni és egymáson követelőzni, sokkal jobban tesszük, református nevelők is, ha alázatosan elismerjük, hogy bizony csak pislogó mécsesként élt, ha élt az evangélium szelleme a mi legsajátabb iskoláinkban is. Most, hogy Isten nagy megpróbáltatással lelkünk mélyéig megdöbönt, a legtermészetesebb válasz az lehet ujjsmutatására, hogy ezután egész másként csináljuk. Ezután ráteszünk minden erőnket, életünket, hogy megmaradt intézeteinkben ne csak pislákoljon az evangélium fénye, hanem éltető szellemként éljen és hasson.

Ez a kérdés egyik oldala. A másik, a nem kevésbé nehéz feladat abban áll, hogy ezeket a kollégiumokat minél előbb, ha lehet, még az egyezményben biztosított várakozási idő lejártá előtt — amely alatt az állam anyagi segítséget nyújt fenntartásukra — a magunk erejéből kell megtartanunk. Mégpedig biztosítani kell saját áldozatunkból nemcsak vegetálásukat, hanem fejlődésüket, hogy valóban a kor színvonalán álló mintaintézet legyen belőlük, amelyekben minden külső eszköz rendelkezésre áll a lélek magasrendű megnyilatkozásának. Csak akkor leszünk méltók Isten nyilvánvaló kegyelmére, amelyet megmutatott nekünk a kormányzat türelmi időt biztosító magatartásában, ha megértjük az intelmet, s megelőzve a kitűzött időpontokat, magunk lábára állunk, teljesen a magunk erejéből élő iskolákat töltünk meg az evangélium tiszta világosságával. Csak ha ez a két feladat megoldódik, ha megmaradt iskoláink lélekben megújulnak, ha egyházunk tagjai vállalják az iskolafenntartás megkevesebült terhét ezeknek a megújuló iskoláinknak szeretetében és megbecsülésében: csak akkor telhetik be fokozatosan az a reménység, amelyet Zsinatunk határozata így fejez ki: „táplálja azt a reménységet...”, hogy „iskolafenntartó jogunk, amely a mostani rendezésben csak néhány iskolánk megmaradásában nyilvánul meg, ismét szélesebb körben is gyakorlati érvényesülést nyer...”

Hogy mit jelent ez az anyagi áldozat egyházunkra nézve, annak egészen gyakorlati jelentőségű illusztrá-

lására a debreceni Kollégium helyzetét lehet felhozni.

A Kollégium illetékes szervei, mielőtt erre a stabilizáció és a viszonyok relatív rendeződése alkalmat adott, számvetést tettek, milyen évenkénti költséggel lehetne a Kollégiumot állami támogatás nélkül is fenntartani. Az eredmény az lett, hogy ez az összeg kb. megfelel olyan mértékű, az egész egyházkerület minden reformátusára (a teljes lélekszámot véve alapul) kiterjedő áldozatvállalásnak, ami évente cca 1 forintot jelentene. Tehát évi egy forint értéket kér a Kollégium minden tiszántúli református lélektől évi fenntartására, beleértve az ifjúság segélyezését is, ha nem is egészen a régi mértékben.

Fel kell említeni, hogy ez a szükséglet a tanítató szülők ezenfelüli igen nagyfokú megterhelésének beszámításával áll fenn, s a debreceni közelebbi érdekeltység nagyobb hozzájárulását pedig a város által visszállított évjáradék, valamint a debreceni egyháztól kilátásba helyezett évjáradék képviseli. Ezenfelül az egyházkerület is tekintélyes évi segéllyel járul hozzá a Kollégium kiadásaihoz.

Évi 1 forint egyfelől csekélynek látszik, másfelől igen soknak. Összességében nem olyan szám, ami a mai pénzérték alapján súlyos terhet jelentene. Kíváltként, ha hozzáteszük, hogy a szupplikálás további teljes kiépítésével módot akarunk nyújtani az östermelő lakosságnak, hogy ezt az értéket ne készpénzben, hanem tetszése szerinti természetben is adományozhassa. Az is mindenki előtt világos, hogy ez nem egyforma terhet kell, hogy jelentsen mindenkire, hanem a tehetősebbek nagyobb hozzájárulással levesznek a szegényebbek terhéből, az egészen elesettek persze számításán kívül hagyandók. Ez csak átlagot jelent, az összes adományokból ennyinek kellene kijönni ahhoz, hogy a Kollégium evangéliumi feladatát zavartalanul, bár a puritán egyszerűség és igénytelenség elvei alapján folytathassa. Könnyű számot vetni, hogy az így tervbevetett kb. egymillió forint igen különböző összegekből tevődhetik egybe: 100,000 évi tízforintos adomány, 10,000 évi 100 forint egyaránt kiadja. ezerforintosokból pedig már csak 1000 kellene, de az olyan nagy összeg a mai általános szegénységben, hogy ezt kár említeni is. Bizonyára a különböző mértékű vegyes alkalmazása fogja biztosíthatni az egész szükséglet egybegyűlését.

Ha azonban a közigazgatási költség lélekszám szerinti 12 filléjére gondolunk, ami olyan keservesen folyik be az egyházkerület pénztárába — igen érthető és emberileg menthető okokból —, akkor a Kollégium részére igényelt évi 1 forint kétségtelenül nagyon is soknak tűnik fel. Ebből itt csak azt az egyetlen tanulságot emelem ki, hogy bizonyára más, egészen más lélekkel kell majd a Kollégium járulékát adni, mint amilyen a közigazgatási járulék folyik vagy nem folyik. Ha nem lesz meg ez a más lélek, amelyik örvendező szívvel tud áldozatot hozni az Isten országa ügyéért, akkor egyszerűen nem lesz debreceni Kollégium, amelyről egyszer megmondotta Ravasz László,

hogy „ha ezt a zászlót (t. i. a Kollégiumot) kicsavarnák a kezünkből, többé intézményes kálvinizmus ezen a földön nem lenne“.

Hogy viszonylik mármint a szupplikálás során megnyilvánult áldozatkészség mértéke az igényhez, a szükséglethez?

A most folyó tanévben végzett szupplikálás során a Kollégium diákjai tanári vezetéssel 160 egyházközséget látogattak meg. (Az összes egyházak száma Tiszántúlon cca 372.) A felkeresett egyházak teljes lélekszáma 310,810. Az összes felajánlások értéke és a pénzádomány cca 100,000 Ft. Tehát egy lélekre esik átlagosan 33 fillér. Ez az átlagos eredmény igen eltérő egyes eredményekből adódik: a legkisebb átlag Sarkadkeresztúron lelkenként 3 fillér, a legnagyobb Rápolton, lelkenként 2-63 Ft. A 160 községből 16 átlaga eléri vagy felülmúlja az 1 forint egyénekenkénti adományt, további 12 községé megközelíti. A tízfilléres átlag alatt van 14 község adománya. A statisztika azt is világosan megmutatja, hogy a kis gyülekezetekben sokkal magasabb az átlag, mint a nagyokban. Ennek természetesen nemcsak a kisebb adakozó készség az oka, hanem az is hozzájárul, hogy a gyűjtés nem volt és nem is lehetett olyan rendszeres, mindenkit személy szerint megszólító, mint a kis községekben, ahol minden házban megfordultak a diákok. De kétségtelenül nagy kísértés van a nagy gyülekezetekben arra, hogy úgy gondolják a hívek, a sokból mégis csak több kerül ki, mint a kicsiny egyházak néhány családjától. Ezt a nagyon is emberi véleményt igen sok adat cáfolja és szégyeníti meg, hiszen sok kis helységben nemcsak átlagosan, hanem összességében is sokkal több adomány gyűlt egybe, mint a nagy tömeggyülekezetekben.

Ezekből a száraz adatokból igen sokat lehet és kell tanulni. A gyülekezeti élet, a keresztyén élet szempontjából is, de bennünket most a Kollégium sorsa érint elsősorban. Fenntartható-e a Kollégium? Van-e jövője? Fenn, mert hajlandóság van a hívekben arra, hogy áldozatok árán is megtartsák. Ezt a hajlandóságot lehet és kell is fokozni. A fentebb megjelölt mértéket elérte és felül is múlta 16 kis község példaadása. A többinek ezektől kell tanulnia. A gyűjtést még rendszerebbé kell tenni. Ki kell terjeszteni azokra a gyülekezetekre is, amelyek eddig nem vettek részt a szupplikálásban. Ez igen nagy feladat, hiszen a tavalyi igen széleskörű gyűjtést kétszeresen is jobban felül kell múlni jövőre. Ez a Kollégium szerveinek, tanárainak, diákjainak a feladata. De az egyházközségek lelki vezetőinek is már jó előre készítenet kell a híveket a hozzájuk is intézendő nagy kérdés méltó megválaszolására: akarjátok-e, hogy fennmaradjon a 400 éves Kollégium, adtok-e neki nem többet, mint egyszer egy évben 1 forintot minden lélek után?

Meg vagyok győződve arról, hogy ha jól tesszük fel a kérdést, ha felébresztjük az Isten iránti felelősség és hála érzését, akkor a válasz hatalmas és életadó cáfolat lesz minden kishitűségre.

Dr. Péter Zoltán.

Válasz

a „Gyermekegyház az iskolában“ c. cikk hozzászólásaira

Lapunk folyó évi számai többször közölték azokat a gondolatokat, amelyek az iskolai gyermekegyház megvalósításával kapcsolatban különböző részről felmerültek. A vita most lezárult, mert lapunk szűkre szabott terjedelme nem engedi meg, hogy a beérkezett hozzászólások mind

megjelenjenek. Mind ezeket, mind a cikk írójához közvetlenül befutott észrevételeket, hozzászólásokat figyelembe véve, megállapítható, hogy a vita egyoldalú volt: ellenvetés egy sem akadt. Azok, akik a cikk elolvasása után egyrészt az egyház iránti féltő aggodalomból, másrészt

reális meglátásból és helyes pedagógiai érzékből kifolyólag érezték, hogy ehhez a kérdéshez hozzá kell szólni, egybehangozva szükségesnek tartották a gyermekegyház megvalósítását. A kérdés lényegét, vagy főbb részletét ezek szerint jobban megvilágítani szükségtelennek vélem. Időközben egyes helyeken hivatalos intézkedések is történtek a szervezésre vonatkozólag. Az egyik egyházmegyénk iskolafelügyelői utasi-

tást kaptak, hogy az iskolálatogatók után tartott módszeres értekezleteken tárgyalják ezt a kérdést. Értesülésem szerint a cikk nyomán, amelyet a „Tebenned bízunk“ c. lap ismertetett, a dunántúli egyházkerületben is megindult a munka. És, ha részleteiben megalkotott szabályzat még nincs is, az egyszerűen mindenütt valóra tudja váltani az eszmét, amelyet felettes hatóságunk hivatalos intézkedése nagymértékben elősegíthet.

A hozzászólásokat összegezve, ezeken túlmenően, más megállapításra is juthatunk. Arra, amiről bár szó sem esett, de ami a sorok közül kicsendült, a tudat alatt régóta vajdó kérdésre, hogy vallásos nevelésünket és tanításunkat ki kell zökkeníteni a megmerevedésből. Ez a gondolat foglalkoztatta e sorok íróját is. Valamit tenni kell, hogy a hitélet és vallásos oktatás lüktetőbb legyen az iskolában. Tévedés lenne azt gondolni, hogy ezt a kérdést a háború utáni mindent átalakító eszme sodra vetette volna fel. Ez

a megkövesedett, fejlődésében megállt, sőt visszafejlődési iránytmutató állapot a világháború alatt és előtt is megvolt, bár világosan láttuk a helyzetet. A háború utáni helyzet csak jobban megérlelte a gondolatot. Az okot körülbelül tudjuk. A célt is tisztán látjuk, ami felé haladnunk kell. Keresnünk kell tehát azokat az eszközöket, amelyekkel gyakorlatozva közelebb jutunk a célhoz.

Aldott eszköznek ígérkezik az ifjúsági gyülekezetek országos viszonylatban való megalakítása, amelyről rendkívüli eredményeket várhatunk.

A szerkesztőséghez és hozzám érkezett hozzászólásokból egy néhányra hadd adjak itt nyilvános feleletet. Uray Sándor lekipásztor, Debrecen: igen, több éven keresztül vezetem ifjúsági gyülekezetet. Az általános iskola szakrendszerű tanítása alapján tavaly óta lekipásztorunk vette át a hitoktatást. Azért kértem a cikk megjelentetését, hogy a felvetett gondolat el ne aludjon. — Dr. Dezső László lelkész-alezredes, theol. m-tanár: az „ifjúsági gyülekezet“ vagy

ehhez hasonló, jobb kifejezéshez örömmel csatlakozom. — Koczók Sándor igazgató-tanító, Nagyrábé: valóban, a múltban az ifj. vöröskereszttől az iskolaszövetkezeteken át a diákkaptárig sokmindent meg kellett és meg lehetett valósítani az iskolában. Mennyivel inkább „az ifjúsági gyülekezetet!“ A megjelölt cikket olvastam, de már akkor nálunk évek óta folyt a munka. — Bajusz Gyula, Tiszafüred: hadd emeljem ki egyetlen mondatát: „A gyermekegyház kérdése lényegében nem vallásoktatási, hanem egyházi kérdés.“ — Csonka Árpádné tanítónő, Pápa: vallásos lélekkel áthatott szervezési munkája igen figyelemreméltó. — Nemes Ferenc v. o. lekipásztor, Berettyóújfalu: a megkezdett munka igen szép kezdeti sikert ért el. Talán a jövőben is lesz erre idő. — Jónás Imre esperes-helyettes, Kokad: a kért szabályzat kidolgozására — amennyiben azt egyházi hatóságunk óhajtja — készséggel nyújtom segítségemet.

(Biharkeresztes.) Fényes Kálmán.

I R O D A L O M

Dr. jur. Reinold von Thadden—Trieglauff: *Kirche im Kampf*. Ein Laie erlebt den evangelischen Kirchenkampf in Hitler-Deutschland. Oekumenikus kiadvány, Zürich, 1947.

A szerző — ősi német protestáns család sarja, a jogtudományok doktora, több magas állami állás egykori betöltője, a hitleri időkben pomerániai földbirtokos, 1942—1944 Belgium megszállása alatt katonai parancsnok, azután orosz hadifogoly, jelenleg az Egyházak Világtanácsának egyik munkatársa — a szemtanú rendkívül becses adataival egészíti ki a német hitvalló egyház harcáról alkotott képünket. Személyes élményei közlésében sem szubjektívizáló soha, egyéni dús tapasztalatain alapuló nézetét nyilvánításában is mindig szigorúan egyetlen mértéket ismer: az Ige mértékét, s a legszerűbb tartózkodással említett keresztyén „laikus“ munkássága adataiból (mint a Német Keresztyén Diákmozgalom elnöke, számos bel- és külföldi megmozdulásán vett részt, s nemzetközi kapcsolata révén személyes barátok egész táborára tett szert) egy Istentől gazdagon megáldott élet körvonalait bontakoznak ki. Könyvének egyes fejezetei a helyszíni átélés erejével vetítik elénk a hitvalló egyház harcának fázisait, személyes kérdésünkké teszik a német egyház számtalan problémáját a múltban gyökerező jelenen keresztül a jövőbe tekintve, s meg kell valánunk, hogy sokszor prófétai erővel kiáltják felénk, Jézus Krisztus mostani magyarországi református egyháza felé is az egyetlen járható út követelését.

Mindjárt könyve kezdetén a mai német viszonyok kellet közepébe ragad a szerző. Amikor az egész világ egyetértően a német nép teljességére hártja a felelősséget a hitleri örület valamennyi borzalmáért, a német nép az egyetlen, amely nem akarja vállalni ezt a felelősséget. Eppen azért kelt körében mélyeséges megbotránkozást a német evangéliumi egyház (EKiD) 1945 októberi stuttgarteri nyilatkozata, amelyben az egész németység „képviselőiben“ tesz bűnvalló nyilatkozatot. Miféle

egyház ez? Honnan veszi a jogot ilyen nyilatkozat tételére? Ezek a kérdések szükségszerűen a hitvalló egyház harcaira utalnak vissza. Erről a harcról pedig mindenki tudja ma már, hogy nem helyi esetpárt, egy állam és egy egyház vicinális belügye volt, hanem a Sátán antikrisztusi erőinek tombolása, amelyre Krisztus egyháza csak az evangélium erői teljességének latbavetésével válaszolhatott. Pedig ez az egyház a hitleri korszak elején a múlt sok bűnének következményeként minden tekintetben erőteljes volt. Területi tekintetben erősen széttagolt. Helyi szerveiben és gyülekezeteiben világi patrónusoktól függött méltatlan alárendeltségben. Irányító testületei minden tekintetben elöregedtek: tagjaik életkorát tekintve éppen úgy, mint életfelfogásukat és elhatározóképeségüket illetően. Azonkívül hamis világi analógiák nyomán haladtak: tagjaik választásában nem bizonyágtévként keresztyén életük volt fontos, hanem a világban betöltött pozícióik, tárgyalásaik pedig a liberális-demokrata parlamenti módor izléstelen és sivár majmolásai voltak. Természetesen rosszindulatú túlzás az a tétel, mintha ennek a német egyházi életnek minden hibája Luther egyéni bűneire volna visszavezethető, sőt tulajdonképpen Hitler is ezeket a Lutherben inkarnálódott speciális német bűnöknek a szekuláris kiteljesedését jelentené („Luther Hitlers Spiritual Ancestor“), de az kétségtelen, hogy a lutheri egyházalkotmány és életforma bizonyos felelősséget hordoz e tekintetben. Egyfelől a Róm. 13:1. alapján túlméretezett lojalitásról van szó, amelynek alapján az egyház kivonta magát a világtól hordozott felelősség alól, másfelől arról, hogy nem tudta szétválasztani az egyházat és az államot, s mire kábulatából felriadt, már késő volt, túlságosan megszire ment el az állam az újpogányság útján. Különösen érthetetlen volt ezekben az időkben a pietizmus szerepe Németországban. A közösségi mozgalmak azt hirdették, hogy a világ eleve nem mérhető Isten Igéje mértékével, feladatai másak, e világiak. Így a legmerevebben elkülönültek a világtól s ügyeitől. Azzal a ké-

nyelmes megokolással, hogy a közösségi mozgalmaknak nincsenek egyházpolitikai problémáik, az egyház harcát okvetetlenkedő papok berzenkedésének, az elvilágiasodott egyház Istentől kapott méltó büntetésének tartották, s mindezt igazolta szemükben az is, hogy ugyanakkor maguk — a náci politika sanda számításából — viszonylag háborítatlanságot élveztek. Sokan köreikből egyenesen viharos lelkesedéssel üdvözölték a szocialista forradalmat s a hitleri programban egyesek a „szociális evangélium“ (Social Gospel) egy speciális német megvalósulásának lehetőségét látták. Nem vették észre, hogy a naív keresztyén lelkesedést régen benyelte a pokoli örjögés bűzhódott mocsara. Ebben az aggasztó helyzetben volt egy vékony réteg, amelyben élt az egyház jövője iránt való komoly felelősség: az első világháború fiatalosága. Ezek intenzív közösségi életéből, egyfelől az egyház, másfelől az oekumene köztük kialakult bibliai értelmezéséből sarjadt ki elsősorban a német hitvalló egyház is. — Így jutunk el a harc kezdetéhez. A szerző beszámolója Hitlerrel való egyetlen személyes találkozásáról s ennek különös benyomásáról: „Elemi erővel tört fel bennem annak a megérzése, hogy itt nem csupán egy minden gonoszságra képes egyénnel állok szembe, hanem egyenesen a Sátánnak egy inkarnációjával.“ Sokakat megtevesztett a náci taktika kezdeti ravassága, ő azonban mindvégig világosan látta, hogy egy totális államnak csak egyetlen célja lehet az adott viszonyok között: a keresztyénség szubsztanciájának teljes kiirtása a Harmadik Birodalom eszmevilágából. Az ellenállás 1933—34. telén kezdődött, s a szerző ez időtől kezdve mint a pomerániai egyház „Bruderrat“-jának és zsinatának elnöke minden idejét, egész életét a hitvalló egyház ügyének szentelte. Így vett részt a barmeni zsinattól kezdve egyre nagyobb veszélyek vállalásával a hitvalló egyház különféle összejövetelein, közben meglakta a náci számos börtönét, végigszenvedte kivallatásait, s egészen 1942-ig állandó megfigyelésük alatt állott. De Isten minden körülmények közt vele volt, kemény

vallatásai során mindig megadta neki, hogy mit kell szólnia, s ez idők tapasztalatain át sok más társával együtt készíttette és építette az eljövendő idők munkájára. Végül néhány kérdés felvetésével összefoglalja a szerző a német egyházi harc tanulságait. Mi a harc történeti eredménye? Sokan szemére vetik a hitvalló egyháznak, hogy tulajdonképpen csak önmagáért harcolt, de kifelé nem származott áldás munkájából. Csak annyit kell erre megjegyezni, hogy a hitvalló egyház hangja volt az egyetlen tiltakozó hang a nemzetiszocialista korszakban Németországban, s ez a hang mindig tiltakozást jelentett Hitlerék gaztettei és tévtanai ellen. A keresztyén hívek egyedül a hitvalló egyház hirdásai alapján tájékozódhattak az események valósága felől a Goebbels hazugságpropagandájával teljesen elárasztott Harmadik Birodalomban. Kétségtelen, hogy a harc áldásai elsősorban az egyház körében mutatkoztak meg, itt azonban nem csupán német határokon belül, hanem a hadifogolytáborok számos gyülekezetének életében is. Mik az egyházharc szellemi eredményei? Erre ma még nem adhatunk választ. Isten nagy lehetőségeket adott ismét kezünkbe, s az ítélet egyedül neki van fenntartva. Bűneinkkel ismét eljártunk ezeket a lehetőségeket, de az Úr számontart minden cseppnyi hitet és bizonyágtételt is. Mi hát a jövőre nézve a kilátás? A hitvalló egyház egész harcán fájdalmasan húzódtott végig két résznek egymással való szembenállása, amely természetesen tisztán emberi bűnök tünetekezése volt: részint az „intakt” és az elpusztult egyházak, részint a „dahlemíták” és a „lutheránus tanács”, konzervatívok és dinamikus újítók egymást kölcsönösen hűtlenséggel vádolók ellentéte volt ez. Csak a harc végén szűnt meg ez az ellentét az ősz württembergi püspök, D. Wurm fáradósai eredményeként. A háború után Treysa ezen az alapon folytatta a EKID megalkotásával. De minden hiábavaló, ha az egység csak külső-intézményes lesz. Világos, hogy az egyház teljességének újjászületésére van szükség: ez pedig nem lehet többé csupán lelkeszeinek ügye, hanem — és elsősorban — „laikusainak” lelkében kell megtörténnie. A ma kiábrándult, talajtalanná vált, keserű fásultságban tengődő embere számára nem közömbös az egyház léte és munkája. Akár ellenségesen, akár reménykedve, de valamiképpen állandóan figyeli, szemmel tartja. Eppen ezért a lelkek mai harcában, ebben a történelmi pillanatban senki előtt sem lehet kétséges, hogy *elveszti előbb hitét, majd létjogát, végül pedig pusztul el, és az egyház, amely elfeledkezik az Egyház Ura iránt való engedelmesség parancsáról.*

Dr. Varga Zsigmond.

HALOTTAINK

Újfalussy Lajos, a szatmári egyházmegye világi tanácsbírája és kerületi képviselője július 14-én 71 éves korában elhunyt. Végakarata szerint egyszerű temetése július 15-én volt Pusztalakon. Áldás emlékére.

Hatalkay Kázmér, budapest-kőbányai lelképásztor július 17-én, életének 56. évében meghalt. Temetése július 21-én volt. A. B. F. R. A.

HÍREK

Bereczky Albert budapesti lelképásztor választották meg püspökké a dunamelléki egyházkerület presbitériumai, tekintélyes abszolút többséggel, mindjárt az első szavazási menetben. Pusztán már csak ezért is, de természetesen még sokkal

inkább a megválasztott férfiú személyiségére és eddigi munkásságára tekintettel minden ok megvan országsszerte megnyugvással fogadni ezt a nyugtalanító auspiciumok között indult választást. Bereczky Albert a huszas években lassan és tapogatózva megindult magyar református egyházi ébredésnek és egyházi misszionának egyik leghatározottabb és legtisztább vonalvezetésű pásztori képviselője volt, aki ezt az életvonalat akkor sem hagyta el, amikor Isten őt egy darabig másirányú köztevékenységre is kötelezte lelkiismeretében. A politikussal sohasem némitotta el benne a pásztor, sőt inkább a pásztor tette benne a maga nemében egyedülállóvá a politikust. A tiszántúli egyházkerület, amelynek számos gyülekezte részesedhetett régebbi és újabb időkben azokban a lelki ajándékokban, amelyeknek osztogatását az Úr rábízta, szeretettel, reménységgel és imádsággal veszi körül őt és a rábízott nagy nyáját. Üzenjük neki Dániel 10-et!

Hulladékpapírost és selejtpapírt eladni, illetőleg venni, csak iparengedéyen kívül „Vásárlási igazolvánnyal” is ellátott hulladékpapírkereskedőnek szabad.

A szamosszegi egyházközség július 11-én avatta fel új orgonáját. A szolgálatot Peleskey Sándor esperes vezette. Az orgona összes költségeit a község lakói felekezeti különbség nélkül, valamint Amerikában élő szamosszegiek önkéntes áldozata fedezte.

A győrtelki egyházközség templomát megrenováltatta 22.000 forint költséggel, amely összeg a hívek önkéntes adakozásából jött össze. A gömbföltétel és a templom ünnepélyes megnyitása július 4-én történt meg. A gyülekezet a templom belsejében még ez évben 8—10.000 forintos munkát akar önkéntes adakozással elvégeztetni, hogy a jövő évben Isten segítségével a parókiát is újjáépíthessék.

Mezőtúron július 15—18. napjain Dr. Ludmány Gyula debreceni államügyész evangélicizációt végzett.

Csereajánlat. Megyeszékhelyen vallásoktató-lelkész önként cserélni óhajta. Nagy iskolaváros. Érdeklődők leveleit felbélyegezve a püspöki hivatal továbbítja.

Tóth László segédlelkészt hívta meg egyhangúlag a dombrádi presbitérium a most szervezett vallásoktató-lelkészi állásra.

Ács Mihály volt barátai lelkészt hívta meg a hajdúhadházi presbitérium a most szervezett II. sz. vallásoktató-lelkészi állásra.

A beregi egyházmegye megválasztotta teljes új listikarát. Az egyházmegye közgyűlése és a listikar beiktatása június 29-én volt Vásárosnaményban, amely alkalommal az egyházkerületi elnökség is résztvett az ülésen és a püspök üdvözölte az új listikart. Esperes: Horváth Zoltán, egyházmegyei gondnok: Dr. Máthé Béla, lelkészi főjegyző: Gacsályi Károly barabási lelképásztor, tanácsbírák: Gacsályi Károly, Gál Miklós, Lengyel László, Rác Jenő, Zámory Sándor és Csatáry Jenő lelkészi részről. Dr. Horváth György, Gáll János, Seres Imre, Fekésházy Sándor, Dr. Belényessy László és Kecskés Ferenc világi részről. Világi főjegyző: Dr. Horváth Dezső, egyházmegyei ügyész: Dr. Simon András.

A debreceni Református Kollégium Tanítóképzőintézete a megszűnő I. osztálya helyén olyan gimnáziumot kíván megnyitni 1948—49. iskolai év szeptemberében, ahol a növendékek a teljes gimnáziumi anyaggal párhuzamosan zenei kiképzést is kapnak. Ez iskolafajta megnyitásánál a debreceni Kollégium előjáróságát az a gondolat is vezette, hogy a Kollégium alkalmat és módot adjon olyan zenei műveltség szerzésére, amely a kántori oklevél megszerzését is lehetővé teszi. Bővebb tájékoztatást e lap 15-i száma ad.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1881—1948. szám.

TÁRGY: Tűzbiztosítások feladása.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű lelképásztor urakhoz.

Az Országos Jóléti és Gazdasági Társulat igazgatója azt jelentette nekem, hogy a konventi tűzbiztosítási szerződés értelmében kiküldötték a felhívást minden egyházközséghez és intézményhez a tűzbiztosítási ajánlatok beküldésére. Mínt hogy a beküldés menete nagyon lassú volt, sürgötéssel fordultak a hátralékosokhoz. Ennek ellenére egyházkerületünkben 127 egyházközség még nem küldte be ajánlatát.

Felhívom azokat az egyházközségeket és intézményeket, amelyek az új tűzbiztosítási ajánlataikat még nem küldték be, hogy a legsürgötsebben készítsék el és küldjék be azt az ORJÓ-hoz. Gondja legyen a presbitériumoknak arra, hogy valóságos értékben adják fel biztosításukat, nehogy tűz esetén helyre nem hozható károsodás érje az egyházközségeket. A tűzdíjakat minden egyházközség szeptember 15-ig köteles pontosan befizetni. Debrecen, 1948 július 16.

1908—1948. szám.

TÁRGY: Iskolai évkönyvek megszűnése.

KÖRLEVÉL

a Kollégium és Dócei-intézet közép-, középfokú és általános iskolai igazgatóságaihoz és a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából közlöm a zsinati és konventi elnökségi tanács 1948 július 2—3. napján tartott ülésében 39. sz. a. az iskolai évkönyvek megszüntetése tárgyában a 42.418—1948. III. sz. a. kiadott VKM rendeletre vonatkozólag hozott határozatát:

„Az elnökségi tanács megállapítja, hogy református iskolatörténelmi szempontból egyházunknak nagy szüksége van arra, hogy református iskoláink évkönyvei, illetőleg krónikái és statisztikai adatai az 1947—48. tanévről is rendelkezésre álljanak. Javasolja azért az elnökségnek, méltóziassék a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz előterjesztést tenni, hogy a miniszter úr rendelje el, hogy államosított református iskoláink a miniszter úr által elrendelt krónikáikat és statisztikai kimutatásait az 1947—48. tanévről volt egyházi hatóságukhoz — az államosított református népiskolák és az ezekből alakult általános iskolák az egyházmegyei espereseihez, az államosított református közép- és középfokú iskolák pedig az egyházkerület püspökeihez — egy-egy példányban terjesszék fel.

Méltóztassék egyszersmind az egyházkerületek útján az esperes urakat felhívni, hogy a hozzájuk megküldött tanügyi krónikákat és statisztikai kimutatásokat a szokásos tanügyi jelentésben dolgoztassák fel és e jelentéseket az egyházkerületekhez terjesszék fel, az egyházkerületek püspökei pedig e tanügyi jelentések és az egyházkerület közép- és középfokú iskoláink krónikái és statisztikai kimutatásai alapján készített egyházkerületi jelentéseket az egyetemes Konventhez egyetemes jelentések és kimutatások elkészítése céljából terjesszék fel.”

Debrecen, 1948 július 21.

Révész Imre püspök.